

דעת

יאיר אגת לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il

אות למיד

(א) לא תשיג, לא תגיע ידו:

השנה היא פעולה נפשית בעלם הפועל, ונקשר עם מלת את, שמשיג את הדבר. החנעה, היא בעלם הפועל ונקשר עם מלת אל, שמגיע אל הדבר:

(א) לא, אין:

אם כי מפתחפים כדוראחס, בכל זמן נדלים במקום בואם, לא, ישול תמיד הפעולה מהפועל, ולכן מקומו בפעלים. אין, יסיר החלל או המקרה מכמהור. ורבים המילים שאין לפרטם:

מורס על העתיד, להעיד כל יעשו איזס פעולה, או שיטעבו בהבא מפני העיד המעיד ומתקדם, עד סל הזס ועדה המלכס (בראשית ל"א ו"ב):

(ג) לאות, לעד:

אות מורס על לון דבר העבר, וקשרתס לאות על ידך (דברים ו' ח'), לדעת איזס דבר ולזכרו. ועד,

ובכשחלמס יכונז בשס אריות. לביא הוא סארי הזקן הגדול מכולס, והנקבס תקרא לביא, מס אמך לביא (יחזקאל י"ט ב):

(ד) לביא, נור, אריה, קפיר:

הילדים הרכיס של האריות נקראים נורים, ובהגדלס עד שבעלמס דקבו מרפס, נקראים כפירים,

(ה) לדור-דור, לעד, לעולם, לנצח:

ארוכס בעלת חוליות רכות בלי ראשית וחכלית עד אין קץ, ומלד זס נקראסו, נצח, ככל הדברים הכלתי בעלי תכלית הזמן, אס כי כל הנברא בסכרס יכלס כחוק ומשפט הנברא והוא לא יסוף, כחוק לכל נעדרי המושג וכלתי מוגבלים, ככ"ז מלד הנברא והעולם, המוגבלים

הזמן, אס כי האדם נתן לו מושגי הגבולות, יוס, שנס ויובל, ככ"ז לא נכחד ממנו כי ככל הדברים הרוחניים אשר הם למעלס מהגבלת הזמן, המקום, סאיכות והכמות, כן גס הזמן נעלה הוא מזמן, ולא ילדק בו ההגבלס, רק לפי סכנתו המוגבלס, סגליירסו כרתוקס

כאשר יאמר עליו עד, וסכנוה עד עת
כליון הגברא, אם על המליצות כולה,
או על הספק הזמני המקיף אחד
מסמללים משך ימי חייו שהוא עולמו,
כמו ועבדו לעולם (שמות כ"א ו'),
ומלד זה יאמר, לעולם, שהכונה עד
סויות המליצות, או סויות היחיד המדובר

זמן יאמר עליו עד, וסכנוה עד עת
כליון הגברא, אם על המליצות כולה,
או על הספק הזמני המקיף אחד
מסמללים משך ימי חייו שהוא עולמו,
כמו ועבדו לעולם (שמות כ"א ו'),
ומלד זה יאמר, לעולם, שהכונה עד
סויות המליצות, או סויות היחיד המדובר

(כ') כתב לסב סתם, כי שם הים אש
מלמעלה שהוא באמת אינו לסב אש.
אולם שם להבה בא בהתם על לסב
אש, והוא על האש המתלקחת באיזה
דבר ושורפתו עד שמעלת לסב
ואוכלת כל הקרב אליה, ובזה מוכרם
מה שכתבתי:

(ו) להב, להבה:
שם להב מלאכותו על הברקה דבר
המתנוץ, כמו להב חנית (איוב
ל"ט כ"ג), להב חרב (נחום ג' ג'),
וכשיבוא על התנוצצות ברק אש ירש כי
הוא לסב אש, ולהב אש אוכלת (ישעיה
ג' ל'), וכן הרכה, לבד בשופטים (י"ג

(ו) להודות, להלל: להודות על טובותיו, להלל בספור שבחיו:

כשכ כש, שמשל שלמה, קחלח
להקה, והוראתה ידועה. נבדל ממנו
חבל, שמציין רק החלק מהכל:

(ח) להקה, חבל:
להקה היא ממלות המסופכות, כמו

אתו, ואם רק האחד כלוחם ומכריח
השני שלא ע"פ יעודי המלחמה יאמר
שגלהם בו, ואם גלהם על עיר לתפושם
ולכבשה יאמר שגלהם עליה, (עי'
ביהושע י' כ"ט ל"א ול"ה). ומלאו עוד
קשור לחם עם למ"ד ועל, כשאומד
שכלחם בעבור ולנוך איש אחר, פ'
ילחם לכם (שמות י"ד י"ד), וילחמתם
על

(ט) לחם-ב', עם-את-על:
פעל לחם נקשר עם ב', עם, את,
ועל, ויש הבדל ביניהם, אם שני
הלוחמים מתוועדים למלחמה ועורכים
בשום מערכה מול מערכה לשעה ומקום
פלוגי המיועד, אומר גלהם עמו, ואם
האחד מתגרם מלחמה בהשני והוא יולא
לקראתו אל שדה המערכה, אומר שגלהם

עַל בֵּית אֱדוּיִכָּס (ש"א ד' ע'), וְאִם יֵאֱמַר שְׁנֵלַחֵם אֵלָיו, וּמִזֶּה בִּירְמִיָּה (א')
רוֹאֵה לְלַחֵם וְאִינוּ יֹכֵל לִקְרוֹב אֵלָיו, (ע') וְנִלְחַמוּ אֵלָיִךְ:

(י) לָחֵם, פֶּת, חֲלָה: (יא) לָחֵשׁ, סוֹד:

לָחֵם כּוֹלֵל כָּל מִזֶּן הָאֵדָם, כִּי לֹא עַל
הָלַחֵם לִבְדּוֹ יִחִיהֶם הָאֵדָם (דְּבָרִים
ה' ח' ג'), וְכָל אֶלֶחֶם בְּמִנְעֵמִיהֶם
(תְּהִלִּים קמ"א ד'), וְיִקְרָא לַחֲיוֹ לַחֲלָה
לָחֵם (בְּרַשִּׁית ל"א כ"ד). הֲלָה, תִּכְמֶן
לֹרֶת הַלָּחֵם, פֶּת, וְנִבְדַּל מִמֶּסְ שְׁמַיִין
הַחֲלָק מִהַלָּחֵם, וְהוּא שֶׁסָּ נִגְזַר מִהַפְעַל
פִּתּוֹת לֹרֶת פִּתִּים (וְיִקְרָא ב' ו'),
הַמּוֹרֶם עַל הַפִּדְרֶת הַלָּחֵם הַשֶּׁלֶם
לַחֲלָקִים קַעֲנִים:

הַמִּלָּה לָחֵשׁ הוֹנַחֵם עַל הַסֵּגָה בְּקוֹל
עֲמֹת הַלוֹשֵׁה לֹא יִשְׁמַע רַק מִפֶּסַ
לֶאֱזֹן, כִּי עֲבָדָיו מִתְלַחֲשִׁים (ש"ב י"ב
י"ט), עַלֵּי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שׁוֹנְאֵי (תְּהִלִּים
מ"א ח'), וּמִזֶּה לָחֵשׁ עַל לִחֵשׁ
הַנַּחֲשִׁים בְּאֶשֶׁר הַמִּלְחָשִׁים הִיוּ לְאֻמִּים
לֹרֶת בְּלִחֵשׁ, אִם יִשָּׁר הַנַּחֲשׁ בְּלֹא לָחֵשׁ
(קִשְׁלָה י' י"א), וְכֹזֵה הוּא נִבְדַּל מִסּוֹד
הַמִּזִּין הַעֲלָמִי, שֶׁמַּעֲלִים אִישׁ דְּבַר
לְבָבִי יוֹדַע:

(יב) לָמַד, הוֹרָה, אֶלְפָּה:

לָמַד, הוֹרָה, הַבְדִּילֵם רֶשֶׁד"ל, לָמַד,
מִוֹרֶה עַל הַמִּרְגִּיל אֶת עֲלָמוֹ אוֹ
הַתְלַמִּיד בְּהִרְבֵּה פַעֲמִים עַד הַתַּחֲקוֹת
הַדָּבָר הַגִּלְמִד בְּלִבֵּ לִוְמִדוֹ, וְהוֹרָה,
רַק הַמִּרְאֵה הַדֶּרֶךְ פַּעַם אֶחָד, אֶלְמִדָּה
פּוֹשְׁעִים דְּרִכִּיךְ (תְּהִלִּים כ"א ט"ו),
וְיִלְמְדוּהוּ בְּאֶרֶץ מִשְׁפַּע (יִשְׁעִים מ' י"ד),
הַכּוֹנֵה הַסֶּרְגֵּל עַד שִׁיחִיהֶם טִבֵּעַ שְׁנִי,
וְעַם יִשְׂרָאֵל הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה' כָּל יְמֵיו,
(פִּירוּשׁ כָּל יְמֵי יְהוּדָע הַכֶּהֵן, וְעִיּוֹן
פִּירוּשׁוֹ, שֶׁסָּ מ"ב י"ב ג'), כְּאֶשֶׁר הוֹרָהוּ

יְהוּדָע הַכֶּהֵן (דס"ב כ"ד ב'), אֲבָל אִם
הִיהַ מִלְמִד הוּא, הִיהַ בְּקִרְבּוֹ טִבֵּעַ,
וְהִיהַ עוֹשֶׂה גַם אֶחָד, וְע"כ הוֹרָה רַק
בְּהַפְעִיל, וְלֹא נִמְצָא מִמֶּנּוּ עַל קִבְלַת
הַפְעוּלָה בְּנִפְעַל. וְלָמַד בְּקָל וּבִפְעִיל
וּפְעוּל וּבִהַפְעִיל, עַל הַלְמִד בְּעֲלָמוֹ
וּמִתְרַגֵּל. הַמִּאֲלָף הוּא מִוֹרֶה אוֹ
מִלְמִד, אֲךָ לֹא בְכוּנָה, רַק הַשׁוֹמֵעַ
יִשְׁמַע וּמַעֲלָמוֹ יִלְמִד, וְאִתּוֹ אִישׁ חֲמוּט
לֹא תִבָּא פֶן תִּאֲלָף לְאֻרְחוֹתָיו (מִשְׁלֵי כ"ב
כ"ה), שֶׁהַכּוֹנֵה הָאִישׁ חֲמוּט לֹא יִלְמִדוּ
רַק הוּא יִלְמִד מַעֲלָמוֹ, מִלְפָּנָיו מִבְּחִינֵי
אֶרֶץ (אִיּוֹב ל"ה י"א), עַכ"ד:

(יג) לְנִמְצוֹת, לְרַבּוֹת: לְנִמְצוֹת בְּקָל הוּא הַנוֹטָה אַחֵר לְבוֹ,
לְהַמּוֹת

להטות כספיעל הוא נגד טבע לבו, (שמות כ"ג ז'), עיין שם, וכן תמיד
ובזה כוונתו ז"ל לנמנות אחרי רגיש להטות כספיעל מורס נגד טבע לבו :

(יד) לעג. קלם, שחוק: ישחק (תסלים ז' ד'), לא כן לעג
שכוא מליין הדבור של השמח על אויבו
הנפל לפניו. ונבדל מקלם, כי קלם
יסמן המחמד ושם הנגלי שנותן המקלם
לאויבו, כמו ויתקלסו זו וגו' ענה קרח
(מ"ב ז' כ"ג), הקרובות והרחוקות ממך
יתקלסו כך עמאת השם רבת המכונה
(יחזקאל כ"ב ס'):
השחוק יסיה אף אם לא יסיה סבה
ללעג, רק אם יפול הלד
אשר התנגד בליץ אונים, ופתאום ע"י
מקרה רב ימכשול, אז האויב מתנגדו
מסוב לב, עליו ישחק, שחקו על
עשבים (איכה א' ז'), גם אני באידכם
אשחק (משלי א' כ"ו), יושב בשמים

(טו) ליץ. רשע: ואדם. לא כן הליץ הוא ממשוכתו לא
יטה למוכר אזו כי בחלס זו נפשו, לא
כן אם יוכיחו בו סוכחות, לא יאטס
אזו; ומזה יוסר ליץ לוקח לו קלון,
ומוכיח לרשע מומו (משלי ט' ז'), ועי'
מה שאמרנו בסבדל מוסר ותוכחה:

(טז) לקח. תורה: מאחרים בקבלה, תורה תכלול גם
לקח מליין הסמודים שקבל סלומד ספורס סלומד מעלמו מרות מישו:

אות מ"ם

(א) מאשר. מדהלל. מאשר מליין אושר ספס ליש"ב, סהלל ביש"ז:

(ב) מאן. לא-אבה: רולס, ואשר לא יאבה לינו אומר רק
כמעט מעשות, וכשם רש"ז, מאן בפס,
לא אבה בלב:
לדעת רש"ל המסמן יאמר בפיו שאינו
סאס

(ג) מַאֲס, מָסָה, מָסַס, מוֹק, מוֹג, נִתְּךְ :

מסס מורה על המסס דבר נקפס, בהמס דונג מפני אש (תהלים ס"ח ג'), הרים כדונג נמסו (שם ל"ז ס'), והוא רק בדבר שעומד להמס ולסקפות, וממנו נגזרו גם הגזרות השנים מאס מסה, וסוואלס הסוראה זאת גם על מושגים אחרים כדרך להגיוני מליאס. מוג, מורה על הפרדת דבר יבש עפרורי שכלו לחבו מים, ומתרכך ונגמ, צריצים תמוגנגה (תהלים ס"ה י"א), וממנו סואל על סוראות מליאיות. מקק

(מוק) מורה על צמר הנרקב ונמוק על ידי רקבון, המק צמרו (זכריה י"ד י"ב), ועימוי המקנה (שם), ולשונו המק צפיהם (שם), נמקו חבורותי (תהלים ל"ח ו'). נתך, מופל רק על התכת גופים דומים ומקשיים ככסף וזהב וכדומה, ועל הזלחה, גם על הזלת מים בעלם, ויתיכו את הכסף הנמלא (ד"ס ל"ד י"ז), בהתוך כסף בתוך כור (יחזקאל כ"ב כ"ב), ויתכו במים שאבותי (איוב ג' כ"ד) :

(ד) מְדַבֵּר, צִיָּה, עֲרָבָה :

במדבר דרך בישימון נהרות (ישעיה מ"ג י"ט), מקום שהוא שמש ולא יהיה בו דרך, אֲשִׁים שם נהרות. (איוב כ"ד ס') הן פראים במדבר ילאו בפעלם משחרי לערף, ערבה לו לחם לערים. מזיין המדבר לא נמלא צו אך טרף, אבל הערבה שם כל קני העלים הרכים והקמבוים שהם לו לחם לעריו. (שם ל"ט ו') אשר שמתי ערבה ביתו ומשכנותיו מלחה, הערוד והפרא ביתו סקבוע בערבה, והמלחה הוא המדבר אשר סביב הערבה שם ישכון למרקים, (ירמיה י"ז ו') והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן חדרים במדבר; בערבה יבא טוב, אך לא יראוהו, ושכן במדבר חדרים, ששם אין טוב כלל :

נבדל מדבר מציה, שציה חליין המקום החרב וסיוש מסכת החום והשרב, ונבדל עוד מערבה, שערבה היא המקום שגדלים שם ניהים פראים קואים ודרדדים, ומדבר הוא השמש מלך עלמו, שאין בו ישוב ומדרך רגל, (תהלים ק"ז ל"ה) ישם מדבר לאנס מים וארץ ציה למואל מים, במדבר די מי גשמים להרטיבו ולהת בו לחלוחית, אבל בארץ לים הוא מחיבש מבר, לזה ישים מולאי מים ומעיות, וכן (ישעיה מ"א י"ח, ירמיה כ' י"ב) כנה אחרית גוים מדבר ציה וערבה, מדבר וגם לים ויבשה ליבש הכל, וגם ערבה, באומות פראים (ישעיה ל"ה), ושם (מ') מוכן כג"ל, אף אשים

(ה) **כִּהָר** . חוֹשׁ :
 החש כהלוט, ואף בלא יקדים לעשות,
 מהר הוא נבחינת הזמן, הממהר יקדים
 לעשות הדבר שעליו נמחשבו
 לעשות, לא כן חוש שהוא נבחינת האדם
 ממהר :
 ממהר :
 ממהר :

(ו) **מוֹבִיל** . מוֹלִיךְ :
 מוביל נושא דבר שאינו יכול ללכת
 ברגליו, והוא אל על נשיאת האדם
 כאילו נשא על כנפי רוח. מוליך הוא דבר
 שסוֹךְ ברגליו :
 מוביל :
 מוביל :
 מוביל :

(ה) **מוֹסֵר** . תוֹכַחָה :
 שם מוסר הונח על תוכחה בלא
 בירור ומופת, לא כן תוכחה שהיא
 בראיות ומופתים, ולזה (משלי ע' ד')
 יוסר לך, שמלעיג רק על דבר שאין
 עליו מופת לוקח לו קלון, ומוכיח לרשע
 דוקא, בלא ישמע גם לתוכחה, מומו,
 ולא בהפך, (ענין לעיל בסדל לץ
 מרשע), (יין לבנון) :

(ט) **מוֹסֵרָה** . עֲבָרָה :
 עבותרת תלין מקלעת כמה מוכרות או
 חבלים ביחד, בעל זאת אמרו חז"ל,
 אין עבות פחות משלשה :

(י) **מוֹקֵשׁ** . פֶּחַ :
 הפח הוא הכלי שמליכים ללוד בו החיס,
 הרמש, וכדומה. וכדבר המריח
 שישמו על הסדל אחד צפח, למען
 ינקש בו החיס או העוף המתאווים תאוס
 לאכלו, הוא הנקרא מוקש. הפח בלי
 סמוקש לז ואינו מוקש, המוקש לז
 ומזיק, הפח בלא מוקש לא ילוד,
 שהמוקש הוא הסכס שיוֹלֵד החי,
 ולזה, הסחול צפור על פח הארץ ומוקש
 אין לס (עמוס ג' ה'), וצפח, הפח
 נשבר ואנחנו נמלטנו (תהלים קכ"ד ז') :

(יא) **מוֹרֵד** . מִבְּרָה :
 נבדל המורה מהמורה, שהמורד
 יפרוק ממנו עול אלויו כהחלע, והמורה
 רק מחליף מלות אלויו, והוא כמו לא
 יחליפו ולא יסיר לחו (ויקרא כ"ז מ') :
 מורה

(יב) מורה, מדרוך, מלמד: וההדרכה הוא להכליל יכולים, והלמוד הוראה ולמוד הוא אל הכללי יודעים, גדול מן ההוראה:

(יג) מושל, מלך: שימלך עליהם, ומושל הוא שר אשר הפקד בפקודת המלך להיות לשר ומושל מלך הוא הנעלה בהסכמת העם על עיר או אנשים:

(יד) מותת, מקיית: ומותתני פן יאמרו אשה סתתתני (שופטים ט' כ"ד), עמד נא עלי ומותתני, ואעמוד עליו ואמותתהו (ש"ב א' ס' י'), משא"כ מטית: הפעל מותת במרובע מורה על גמר סמיטה, שכבר סומת סדרו וחסר רק הגמר, שלוף חרבך

(טו) מזור, תרופה: חבק סמיים שזרים על מכה חילונית, או מפעל זור מנחי ע"ו, ותרופה על השם מזור נגזר מפעל זרה, ומורה על מחלה פרימית:

(טז) מחולל, מוליד: מלידת האשה, שהחיל וחבלי יולדס קודם אל הלידה, וכס"א (דברים ל"ב י"ח) לור ילדך תשי, ותשכח אל מחוללך: חולל הוא הלידה, וקודם הלידה, (חללים ל' ב') במרס הרים יולדו, ומסוף ותחולל לרץ ותכל, וכושאל

(יז) מחזיק, תומך: וכן המחזיק הוא בע"כ, והחזיק בם חליש (דברים כ"ב כ"ס), מחזיק בלוי כלב (משלי כ"ו י"ז), או שומן חיזוק לסדנר החלוש, והחזקת בו (ויקרא כ"ס ל"ס). וזס סבדלו מן תומך שלא בא ביד חזקה, כי תמכה ימיך (חללים ס"ג ע'), וכדומה: עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר (משלי ג' י"ח), מחזיק הוא שלא יסור הדבר מעם פניו, תומך שנעשה קן ובנים לדבר; מי שמוטס לילד נקרא מחזיק, ומי שעבדו נחסף לטוב עד שסכמם מרח על לבו נקרא תומך.

(יח) מַחֲסֶה, מַעוֹז:

המחסה יהיה ע"י האמצעי, ע"י מקרה שמו עליהם, והמעוז בכלתי אמצעי:

(יט) מַמָּר, מַלְקוּשׁ, נָשֶׁם, חַוְוִיִּים: זמן הגשם. חוויזים הם הגשם אשר
נשם הוא הטבעי, ממר הוא ההשגחי. באלים הטורפים בתוכם אלים אשיים
מלקוש הוא הגשם היורד אחר
המסבכים צדק ורעם:

(כ) מַלְוָה, נְשִׂיָּה: נקשר עם ב' בכ"מ, כי יחס הפעול
את מורה על הענין היולא מן הפועל
אל הפעול, ש מלווה לו כסף, אבל
סימן סב' מורה על הענין שמואל מכבר
בעלם הפעול, (דברים כ"ד ו') כי תשח
ברעך, כי הכסף אלו מכבר, ואחרי כן
לכוליו ממנו
המלווה לחבירו כסף כלים או אוכל,
וכדומה. מלד עת הניתנים
נקרא מלווה, ומלד היתביעה שתובעו
להשיב לו ההלוואה נקרא גושה, ולכן
פעל לוה נקשר עם את, ופעל גושה

(כא) מַלְוָה, נְשִׂיָּה: (כב) מַלְוָה, מַמְלָכָה: המלוכה חקרא מלד המלך כנושאם,
לכניו, והמלך מוריש:
המלוכה חקרא מלד המלך כנושאם,
וממלכה מלד העם:

(כג) מַנָּה, מַקָּד, נְשִׂא, סָפֵר: למשל מלך הסופר חיילותיו לדעת סכומם,
וא פוקד על עינים, מי ילך
למלחמה, וכמה ילכו, וזוה משחק עם
אוראם השמים שיש לפעל פקד, ה'
לכחות מפקד לבא מלחמה (ישעיה י"ג
ד'); וכן חמלא שכל מקום שידבר על
פעולה הספירה הסדורית זה אחר זה
לא יוכל להזכיר לשון פקד, (תהלים
קל"ט י"ח) אספרם מחול ירבון. כי
עמס לעדי תספור (איוב י"ד ע"ז).
תספור ירחים תמלאנה (שם ל"ט ב').
וסכנו
הפעל ספר בא על הספירה לבד
הסופר אחד שמים שלשה, כמו
(ויקרא ע"ו כ"ח) וספרה לה שבעת
ימים, (שם כ"ג ע"ו) וספרתם לכם
ממחרת השבת, ש"ז לא ילדק רק לשון
ספירה, שסופר הימים. ופעל פקד בא
אל סכום סממן, אחר שספר הפרטים
ואמר סך הכל כך וכך, ישמש בלשון
פקד, וירמזו ג"כ אל חלית הספירה,

וסכסכו כדי רשעתו במספר (דברים כ"ט)
 (ב'). אולם פעל מנה בא גם על דבר
 שכבר ידוע מספרו, ומונס לדעת
 אם לא חסר ממה שסיס, כמ"ס עוד
 העבורנס סלחן על ידי מונה (ירמיה
 ז"ג י"ג), לדעת אם חסר מסס.
 למנות ימיו כן סודע (סהלס ל' י"ב),
 וחסרון לא יוכל להמנות (קסלת א'
 ט"ו), מונה מספר לכוכבים (סהלס
 קמ"ז ד'), ר"ל שמונס שלא יחסר
 מספרס לעולס, ואמד אשר אם יוכל
 איש למנות את עפר סלחן גם דערך
 ימנס (בראשית י"ג ט"ז), כי סעפר לא
 ילוייר בו סמויו שסס יוקח אבק דק מן
 סעפר יסאר כסלמוחו כמו ססיה, וכן
 יסרלל כסחסר מסס יסללל חיקף,
 ועז"ל מי מנה עפר יקב ומספר את
 רבע יסרלל (במדבר כ"ג י'), חסס
 מיכוי לל עפר. ופעל נשא בא על
 ספקידה שיש בו כסילוח וססיות,
 כמו רלש אנכי סמלחמס, שסס רלשו,
 כסול איש גבור ומלכיל סנגחמס:

(כד) מנוחה, מרגוע: (ירמיה ו' ט"ז). לא תרגיע ולא יחס
 חמנוחה חליין מנוחס לנף, ומרגוע
 לנפס. ומללו מרגוע לנפסכס

(כה) מנום, מופל רק על האדם בעל שכל, מפני, מוליך ומביא, משלה ומריד.
 מרים, ילין רק סרמס למעלס:
 (כו) מנום, מליטה: (כז) מנום, מליטה:

(כח) מנום, מליטה: (כח) מנום, מליטה:
 מסית מורס להניסס חיסס סועלת כדבר
 מס, מסל"כ מפתח:
 מלפני, סול מפיני גדלו וסוממוחו
 מפני, סול ירלס סעוסס:

אות נהן

(א) נפיון, בחינה: (א) נפיון, בחינה:
 בארתי ססנדל כיוס, נסיון אם ימלל
 כדבר יורד ממש ססול, וסחינה
 אם ימלל מס ססיל. מנסה ססכף לידע
 אם סול כסכ, נקדל בחינה. מנסה
 אם ססכף לולי ימלל בו איס כח חדס
 אסר

אשר לא גודע ממנו עדיין, כגון כח
המשך או דבר סגולי נקרא נסיון; ועז"ל
(דברים ו' ט"ז) לא תנסו את ה'.
ובחנוני נא בזאת (מלאכי ג' י');
סבחינם ע"י המעשר כבר הכתיב,
ואם המורגל זכחו לקיים; סנסיון
זמם שאינו מורגל ולא הכתיב, אסור.
(ועי' בפירושי זמלאכי שם במקומו):

(ב) גָּבַר: זכר הבלתי גָּבַר (דבר והפוכו), ספרי
כאזינו (פ' ש"ב), פן יגברו
לריו (דברים ל"ב כ"ז), מנכרים אותם
ועושים אותם כאילו אין מכירים אותם
בעולם:

(ג) נָסַם, בָּרַח: שיש לו שכל, ובין אם גם מכל דבר,
כמו (שמות ט' כ') הנסים את עבדיו ואת
מקומו מפני הכבוד, אבל ברח לא נמלא
בחג"ך רק מפני בעל חי שיש לו שכל,
דוק ותמלא שכן הוא. והטעם כי בורח
בלעס, וע"כ בורח מפני מי שיש לו
שכל:

(ד) נִשְׁאָר, נותר: לרשד"ל נשאר, רדפו אחריו לכלותו,
נותר לא רדפו אחריו, ומזה
הוא לבדו נשאר (בראשית מ"ב ל"ח).
משאריתם אלו שירי מלך ומרור, או
אילו אלא שירי פסח, כשהוא אומר לא
הותרו כרי שירי פסח אמור וכו',
(מכילתא ג' פ"ג). מותר כרפאים
שירים (מ"ד חקת דף נ"ג). שאר עמו
אלו לדיקים דאיקרו שאר, וישאר

שני אנשים במחנה, דעבדין גרמייכו
שירים (זכר בשלח דף נ"ד). מכו לא
נשאר כו' (ש"ר פי"ג), וותר ששרתם
ברכס במעיה (ויק"ר פל"ד). הכותרים,
אמר להם אף אחון לא אשתאר. זון (זכר),
וותר יעקב לבדו, אר"א ששתייר
על פנים קטנים (חולין דף ז"א). כרכס
בנים סיו לו לאסרן שראויים להשקף
כדכז ואביסוא שגאמר הכותרים
(יומא דף פ"ד):

אות סמ"ך

(א) סָבָא, שָׁבוּר: ואינו מוכרח שהוא סמ"ך, שבו
דוקא אם סמ"ך:

(ב) קָם, עָשׂ, רָקַב:

סָבַח חוֹלָה לוֹ כֵּעֵשׂ, וְאִנִּי כַעֲשׂ
לְאִפְרַיִם וּבְרָקָב לְבֵית יִהוּדָה (סוֹשֵׁעַ ה')
י"ב), מֵאִפְרַיִם נִתְדַחֵק ה', וְעִנְשׁוֹ אֹתָם
הוּא כְדֹבֵר שְׁחוֹלָה לוֹ, וְיִסְדּוּסָה עוֹד שׁוֹקֵן
וְעִנְשׁוֹ כְדֹבֵר שֶׁנִּחָדַק גּוֹפוֹ, וְעִזָּא וּבְרָקָב
בְּעִנְיָנֹתָיו מְבִישָׁה (מִשְׁלֵי י"ב ד'), שֶׁהִיא
חֹךְ גּוֹפוֹ, כִּי אֲשַׁחֲוֶה חֶלֶק מִגּוֹפוֹ:

סָם בָּלַמֵּד מִפּוֹרֵד, שָׂרְבוּ מִסָּם, בְּטָסוֹס
גּוֹסֵם (יִשְׁעִיָּה י' י"ח). עָשׂ בְּכַגֵּד
ע"י חוֹלָה, וּרְקַב מִעֲלָמוֹ בָּלָא חוֹלָה,
וְהוּא בְּרָקָב יִבְלֵם כְּכַגֵּד אֲכָלוֹ עָשׂ (אִיּוֹב
י"ג כ"ח), הַאֲדָם יִבְלֵם מִעֲלָמוֹ, וְעַל יְדֵי

אֹת עִי"ן

(א) עָזַב, נָמַשׁ, וָנַח:

(ש"א י"ב כ"ב) כִּי לֹא יִמּוּשׁ ה' אֶת
עַמּוֹ, שֶׁלֹּא יִיחָס בְּרִשְׁוֹתָם, זֹלַת
הַשְׁנֵחָחוּ. וָנַח, הוּא שְׁמוּנִית אֶת הַדְּבַר
וּמִרְחָקוֹ גַּם בְּדַעְתּוֹ, כִּי מֵלֵא מוֹס אִין
מֵאוֹס בּוֹ, (דָּס"ב כ"ט י"ט) וְאֵת כָּל
הַכִּלִּים אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אַחֲזִי, שֶׁעֲמַל
אֹתָם לַע"ז, (יִשְׁעִיָּה י"ט ו') וְהִאֲזִנְיָחוּ
נִסְדּוּת דָּלְלוֹ וְחִרְבוֹ, (וַעֲנִי' רַש"י בְּדֶרֶךְ
אֲחֵר):

הַהִבְדִּיל בֵּין עֹזַב, נָמַשׁ, וָנַח. עֹזַב
שֶׁעֲזַב אֶת הַדְּבַר וְהוֹלֵךְ
מִפְּנֵיו. וְנָמַשׁ הוּא שְׁמִינִית אֶת הַדְּבַר
לְהַפְרֵד מֵאֲחֵיו, וְנִמָּשׁ (בְּרַשְׁמִית ל"א כ"ח)
וְלֹא גִטְשָׁתָנִי לְנֶשֶׁק לְבָנִי, ר"ל לֹא הִנַּחַת
אֲחֵרִי, וּכְשֶׁאֲמַר אֵל יַעֲזֹבֵנוּ וְאֵל יִמְשְׁנוּ
(מ"א ח' כ"ז), ר"ל אֵל יַעֲזֹב אֲחֵרֵנוּ
וְאֵל יִמְשֵׁם שֶׁאֲנֵחֵנוּ נִפְרֵד מִמֵּנוּ.

(ב) עָטְרָה, בָּתָר, גִּזָּר:

הִרְאָה, בְּתָר רַק כְּבִיב הִרְאָה, וְגִזָּר רַק
חֲזִי כְּבִיבוֹ שֶׁל הִרְאָה, וְהוּא חֲזִי כְּתָר:

לְדַעֲתִי עֲטָרָה כּוֹכֵב גַּם לְמַעֲלָם עַל

(ג) עֵיף, יָנַע, לָאָה, טָרַח, עָמַל:

חֲלָשׁוֹת גַּם לֹא יִיגַע מִחֲמַת מִלְחָמָה,
וְיִיעֲפוּ נַעֲרִים וְיִיגְעוּ (יִשְׁעִיָּה מ' ל')
וְיִיעֲפוּ (מִעֲלָמָם) וְיִיגְעוּ (שׁוֹכְרֵהוּ
לִיגַע בְּדֶרֶךְ), אֲבָל לֹא, הוּא פְסִיקָת
סִכָּה, סִפְסָק חֲמִידִי. וְנִלְאוּ מִלְרִים לְשִׁמּוֹת
(שְׁמוֹת ז' י"ח, וַעֲנִי' יִשְׁעִיָּה י"ד). עָמַל,
לְבָנִי

עֵיף, מֵלֵד הַטְּבַע וְחֲלָשׁוֹת כַּח. יָנַע,
יָגִיעַת מִלְחָמָה וְעִנְיָדָה, וְאַחֲרָיו
לֹא, שֶׁנִּפְסַק כְּחוֹ עַד שֶׁעֲזַב מִלְחָמָתוֹ כִּי
לֹא יִסָּב לַעֲשׂוֹל עוֹד, לֹא יִיעֵף וְלֹא יִיגַע
(יִשְׁעִיָּה מ' כ"ח), ר"ל לֹא יִיעֵף מִחֲמַת

יש גם עורחאן, בין עורחא ע"י הליכה
וכדומה שכבד עליו. ויבדל בענין בין
כשאומר הוא לי ליגיטס, או שאומר
הוא לי לעורח, עורחא הוא גם
בתחלת הכנתו אל הדרך, ויגיטס הוא
אחרי שילך ויגיטס בדרך ממשי:

לכלי הכלית במעשיו, רק רעות רוח.
טרה, הוא דבר שהוא לעורחא יחידה
על האדם, ומתאחד עם משה, אלא
משה הוא רק נשיאת משה, ויכלול
גם משה קל שאינו לעורחא, ועורח
רק עורחא, בין ע"י משה, וזה רק אם

(ד) עליהן, לבן:

ולכן מוסב על הסה עבדי יאכלו. וכסס
שדרך כלשון להשמיט הקללה אחר מלת
סה (סה יעשה לי אלסים) (ש"ב ג'
ל"ה), ואחר מלת אם (אם מחוט ועד
שרוך נעל) (בראשית י"ד נ"ג), כן משמיט
אחר מלת לבן (כפיש"י על לבן כל
סורג קין), לבן אחס וכל ערסך סועדים
על ס' (במדבר ע"ו י"א), וזה יען שלבן
מורס העחיד. ואמר על כן לא יקומו
רשעים במשפט (תסלים א' ס'), על כן
כל ידים תרפוס (ישעיה י"ג ז'), כי
בנבואה תמלא עחיד במקום עבד, ולבן
שמע ס' ויחעבר (תסלים ע"ח כ"א),
עבד במקום עחיד, ודומק:

על כן נאמר על זמן עבד או בינוני.
על כן צרך ס' את יום השבת
(שמות י"ט י"א), על כן לך (דברים
ס' ע"ו). ולבן נאמר על עחיד או לוי,
לבן לא תביאו (במדבר כ' י"ב), לבן
אמר לבני ישראל (שמות ו' ו'), וסעיקר
ססולך אחר סענין, אף שנאמר כלשון
עבד אם עיקר סורסחו לעחיד נאמר
לבן, וכן בסיפור; וכן דבר שנגזר ולא ילא
לפעול ועחיד להקיים יאמר לבן,
(ישעיה ס"ה י"ג) לבן סה אמר ס' הסה
עבדי יאכלו; סה אמר ס', מאמר מוסגר,

(ה) עם, ישראל:

ס עם, סערב רב (זכר בשלח מ"ס),
מסו עם בני ישראל (זכר ח"ב י"ז),
במדבר (לך פ' י"ז) מלכי עמים ממנס
יסיו אר"ח ב"ח מכאן דריש אברסס
וסחזיר את קטורס, ר"ל מדלס אמר
גוים, ועמים סס (בני קטורס), אף
לאס אלא מלכות (ע"ז ב' ע"ב):

העם תמיד לגנאי, ישראל לשבח,
(במ"ר פ"כ דנ"ו) אין גוי אלא
ישראל, (במ"ר דנ"ח) גוי מקרב עם,
סם מקרב גוי לא נאמר, אלא גוי
מקרב גוי וכו', (שס"ט פ' כששסס
וססיקתא סס"ו) עמי סס ישראל,

(ו) עַמֵּד, נָצַב, צָג :

קיימת. ולפעמים עמד דוקא עומד, ואינו מקפיד אם נח אם נע, (בראשית י"ח ח') והוא עומד עליהם, ר"ל בקומה זקופה. נצב, דוקא על עמידה לאורך, שיעמוד במקום הזה לפעול או להפעל, ומורה על עמידה לאיזה חכלית, נצב על טין המים (בראשית כ"ד י"ג), ועיקר ענינו הקביעות. וטורש צג, הוא סיפוך מעמד כלל, ר"ל שיהיה הדבר מסולק מן הטלעול וטעסק, לאנכס ובקרכס יצג (שמות י' כ"ד), ויצג את המקלות (בראשית ל' ל"ח). אציגה נח עמך מן העס אשר אחי (בראשית ל"ג ט"ו) :

כבר כתבתי בזה (ישעיה ג'), וראיתי להרש"ף כחז : עמד ; על מעמד סעמידה בדרך כלל, ושולל מעמד התנועה בדרך כלל, גם אחס המעמדות שתחת כוג המנוחה בדרך פרט, ור"ל עומד קבוע במקומו דרך גדילתו, ולרוב שס עמד שולל רק התנועה, ואינו מקפיד אם מנוח או זקוף. ומלא עמד על לז הספסקס, (בראשית כ"ט ל"ה) ותעמוד מלדת, ועד"ז הספסרס מעקרו, בעבור זאת העמדתך (שמות ט' ט"ז), וסארץ לעולם עומדת (קסלת א' ב'),

(ז) עָנָה, הָשִׁיב :

כ"ז, ויען אליפז (בחיוב בכל מקום). וכדומה. החשיב הוא בעיניו סוכס וסבטת ראיות לספך מדעת חבירו, חס הסבדל בין מ"ס (חסלים קי"ט מ"ב) ואענה חורפי דבר כי בטחתי בדברך, ובין מ"ס (משלי כ"ז י"ח) חכס בני ונ' ואשיבה חורפי דבר, שזס בעיני ויטח, כמ"ס חז"ל בברכות (דף ד'). גם יאמר משיב דבר בשליח המשיב לשולח דבר :

לרשד"ל ענה, חיקף, תשובה, לאחר זמן, או אחר התנוונות, חס נכון. עוד בינס הסבדל, ענה שאלתיו פעול, לא סוסיק דברים חדשים, ותענו אחי ותאמרו אלי טוב הדבר אשר דברת לעשות (דברים א' י"ד), ענה שאלתיו אף פעול, לרוב סוסיק דברים חדשים, ויען אנרכס שאלל כדוס (בראשית י"ח

(ח) עָנִי, דָּל :

לפעמים ית לו ממון ולפעמים אף לו, סכל לפי הסקוס שזכר הסואר סוס ; ודוד קרא עלש עני חמיד, לא דל. ועפ"ז שס עני מליץ חמיד שסוא לרית ושפל רוח :

דל הוא סחסר לו ממון, או סכל, או כריאות, וכדומה, ויכול להיות רשע, ועני מליץ עויי הספס ושפלת סוח, אינו רודף אחר חלס וכבוד,

(ט) עצה, מחשבה :

וכנס בכל דבר חכמה יש דרכים רבים
 במלאות אלה מול אלה, וס' נקן בחורו
 הסכמה על דרך אחד, לכן דברי החור
 נקראים עצה, וס' יועץ, דע שלשון
 על זה נופל על כל דברי החור מעט
 סגל, וכן על כל המעשים מעט עד
 דע, כל שיש דרכים רבים בדבר וכו'.
 ויש יועץ לעוב, ויועץ לרע, ויש
 הדל להכירם שלשון הקודש, ויש יועץ
 שעלתו עולה, ויש שנקבל בעלתו. וכלל
 גדול שנקרא בכ"ק על זה סחם
 קאי על על זה בדברי החור, וכן סחם
 יועץ הנמלא בכ"ק, עיניו יועץ בדרכי
 החור והחכמה, וזהו החכם ששמו
 ליועץ ושואלים ממנו דברי החור, וכן
 כל על זה שמכר בין בחור בין בעמי
 רשות ולא חזר אללה גנאי בידוע שיהא
 על זה טובה :

שם עצה באר הנה"ו זל על הסכמה
 גמורה (ולא על הסכמה גדולה מן הארץ,
 ואחרי הירח הוא מן השמש, ורק על
 הסכמה בדברים שיש בהם מעשה, ואין
 מעשה באמונות ודעות, וכן אינו נופל
 על דבר מעשה, רק כשיעשה בעל
 סע"ה בעלתו, אבל שלא בשעת מעשה
 לא, כי אם חושב ומחכים כשיבוא
 המעשה לידו יעשה כך, ויכל להיות
 שאחר כך לא יעשה ככה, ולא יהיה אז
 על זה רק מחשבה. וכן אין נופל לשון
 עצה אלא כשאין דרכים רבים בלבו
 ונכון איזה יבחר ואחר כך ששקל בלם
 מחכים על אחד, אבל אם הסכים על
 המעשה בסדרה הראשונה נקרא מחשבה.

(י) עשן, קיטור, אד, ערפל, עב, ענן :

עשן, הוא מדבר הנשרף, בספר
 החלקים המימיים והאיריים
 ואשנים יהיו לעשן מזהק לעינים.
 קיטור, הוא מהקטרת דבר שמי או
 מריח, מקיטור קטורת, ומקטיר
 מנחה (ירמיה ל"ג י"ח), או אד היבש
 עולה מן הארץ, (בראשית י"ט כ"ח)
 קיטור הארץ. אבל אד, הוא אד
 סלח העולה מן הארץ. והענן הוא
 הנעשה מן האד באויר. ערפל, הוא
 המחשיך אויר הנשימים במלאות ענן,
 עב הוא אד וענן שנעשו עב וחשך :

אות פ"א

(א) פגע, פגש, פגה, פגע :
 פגע הוא פגישת
 פגש הוא פגישת פגש (ועין
 בחולין

יֵאֵר אֹת פֶּ"א אֹר מִז 93

שם, רק יפגשו בראיית פנים אל פנים ויזמינו זה לזה; וזה סיפוך מכלל כרש"ל. אמנם בין כשרש פגש ובין כשרש פגע יש חילוק, אם בא אחריו יחס הפעול, את, מורה שלא נגע הסופים זה לזה בדבוק וחבור, ואם בא אחריו ב' השמוש, יחס שגס, מורה שהאבקות גוף בגוף, פגוש דוב שכול באיש (משלי י"ז י"ב), ופגע ביריחו (יחזקאל ט"ז ו'). קרה, עיקר הוראתו על עצמים הגויזיים הבאים במקרה על איש, וסקורות אחרו, פחד קראני (איוב ד' י"ד), וקראת אחכס סרעה (דברים ל"א כ"ט), וכדומה, כי יקרא קן לפור (שם כ"ב ו'), כי סקן יקחור לקיין, ולא יתכן לומר פגע, כמו כי תפגע שור אויבך (שמות כ"ג ד'), כי קרה מורה סוגע להאיש שמלאו המקרה הזה, וכן ויקרא אבשלום לפני עבדי דוד (שמואל ב' י"ח ט'), בא במקרה לפניהם שיעשו בו כחפסם. מצא, מורה סוגלות רגילים לבוא, וקורות אינם רגילות, ורוב קרה לרעה, ומלא לטובה, כן כחוב באור כשרשים, עיין רש"פ:

בחולין דף י"ח). ורש"ל כתב פגע מורה נגיעת הסופים זה לזה, פגש עדיין יעמדו מרחוק ואינו נראה. גם מ"ש כי פעל פגש בפעל בפגשו, (משלי כ"ב ב') עשיר ורש בפגשו, שמלאו ג' פעמים בתנ"ך, מורה ששני הסופים מתנגדים זל"ז, אינו נראה; ולפי דעתי פגש יתכן אחר הפגיעה, למשל (ירמיה מ"א ו') ייחי בפגוש אוחס, שם יאל לקראתם, וכבר היה הפגיעה מעת לאהו אליהם בכוונה, ויהי חסד הפגיעה פנים אל פנים. עמוס (ח' י"ט) ופגעו הדוב, מורה על הפגיעה לבד שפגעו זה את זה. משלי (י"ז י"ב) פגוש דוב שכול באיש, שוטע (י"ג ה') אפגשם כדוב שכול, מורה על הפגיעה אחר הפגיעה, שאחר שפגע בו במקרה פוגש אחרו בכוונה להזיקו; וכן כי יפגשך עשו אחי (בראשית ל"ב י"ח), מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי (שם ל"ג ח'), הפגיעה היתה מזומנת בלבד מעת לאהו, שילא לקראת אחיו יעקב, רק הפגיעה היתה ההתקרבות היא הידועה אלאו שמלא המחנה הוא. (ישעיה ל"ד י"ד) ופגשו ייח את איהם, ר"ל לא יסיה שם פגיעה, כי שניהם ימלאו

ל"ד), שרלס לידע דינו בחילוניות, וסוף פנין אחד עם "פרש" כסי"ן, פרושם ומתוחה בגלוי, ופרשו ששגלס (דברים כ"ב י"ז). פתר, לא נקלא לפרוש להם על פי ה' (במדבר ט"ו פתה

(ב) פֶּרֶשׁ, פָּתַר, בָּאֵר:

באר, מענין ברר לבדר פנימיות הדבר. פרש, לגלות חילוניותו של דבר, לפרוש להם על פי ה' (במדבר ט"ו

(ג) פתה, ה'שיא, תסית: מסיר היראה ממי שסיוס נמנע מלעשות מפני היראה, (ועיין חולין דף ד' ע"ב) סססס (דברים), וסססית אומר כי טוב לעשות הדבר לא מפני הגאס בעבור הטוב שיקנס ממעשכו, סמשיא, רק מפני האמת וסיושר:

אות צד"י

(א) צוף, שום, שוק, שחה: סאכל, והשיקו סיקבוס (יאל ז' כ"ד). שום, עיין פרישס, שיטט סארץ (חיוב ח' ז'), חופשי בשוט (יחזקאל כ"ז כ"ט), ע"ד כל פרשו נס (ישיס ל"ג כ"ג), שפורשים אח סספיות וסטיס סארץ. אבל שחה רק בנים, ואינו דוקא אס שס למקום רחוק:

(א) צוף, שום, שוק, שחה: סונח רק על דבר סלף מלמעס למעלה על פני המיס, ויצף סברזל (מ"ז ו' ו'), אשר הציף אח מי יס סוף (דברים י"א ד'), צוף דבש, דבש סלף למעלה. שוק, סל רק על סמשקס סלף למעלה עם נפרש מן

(ב) צנה, מנן: יבאו מקרוב ילחמו עם רומח וילבשו אח סלנס, ובמדרכ שו"ע (סהלס ח') מנן מקיף מנ' רוחות, וצנה נס מרוח ד', שנאמר כצנה רלון סעערנו (סהלס ס' י"ג):

צנה סל חמיד עם רומח, ומנן עם קשת. סחלה ילחמו בקשת מרחוק ולח נושא סלנס סולך לפיו, ובעת

אות קר"ף

(א) קשר, הקטיר: מסקטרה צבסס או לע"ז סל ספעל, רק צב' או צג' מקומות יולא מן סכלל סנא ססקטרה צבסס לע"ז. סספעל, וסכוונס שמקטיר ע"י אחריס:

פעל קטר סל ספעל וסספעל, ואחרי סעיין, ככ"מ סמדבר מסקטרה ע"ג סמוצח סל סספעל, וככ"מ סמדבר

קללה

(ב) קללה, מארה: אפילו בלא דבור; האדם מקלל, וסאלסים מארר, (ותימה, אורזיק ארזר ?): תלא בפועל, מארה במעשה

אות ר"ש

(א) ראה, הביט, עוין, פנה, מציין, צפה, שאף, שגח, שקה, שור:

הבט, ראה, הביט, עוין, פנה, מציין, צפה, שאף, שגח, שקה, שור: כי לא ישקל רק בעין השכל, ורחיס אל מעשה ידיו, כי זה יתראה בעין החושי. ודע כי פעל ראה נקשר עם את, ופעל הביט עם אל בכ"מ, והביט אל נחש הנחשת וראה אותו (במדבר כ"ה ע'), כי הריחיים המוחשת תפעול ותחפעל מניזונים הסוגשים מן המובט בעין המביט, שעל זה מורה מלת הפעול את, לא כן ההבטה המהבטיית שקשורו עם המובט הוא הכינוי לא במציאות. ובישעיה (ס' י"ב) ואת פועל ס' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו, ולא מן הכלל, וז"ל מפני שמלת את נמשך גם למעשה ידיו, ואת מעשה ידיו. עוין, שמעיין על הדבר, ויסי שאל עוין את דוד (ש"א י"ח ט'). פנה, שפונה אל הדבר. מציין, שמושיט ראשו לחוץ מן החלון, לשון צץ. צפה, סלופס אל דבר שאינו עוד, רק לופס אל יבוא דבר כזה ואס לא יבוא, ומזה הונח שם לופים על הסנאים, שלופים על מעשי בני האדם, לופס על הכוונת.

אס

ראה, הביט. ראה הוא ראות העין החושי, ויפול גם על רחיה הסתאומית בלי כוונה. והבטה, פורט המשים לב על העלם לדעת עיניו ומסותו, לא חוספו לראותם עוד עד עולם (שמות י"ד י"ג), שלא יבואו לנגד עיניכם כלל, פני ס' חלקם לא יוסף להביטם (איכס ד' ט"ז), לא ישים לב אליהם אף שיראם בעיניו, אל תבט אל מראשו (ש"א ט"ז ז'), אל תשים לבך אליו. ומלד זה יבא הבטה קודם רחיה על מי שמים לב לראות המובט ואחר כך רואו בעיניו, ויבט הפלכתי ויראה את דוד (שס י"ז מ"ב), הבט משמים וראה (תהלים פ' ט"ז), יביטו יראו כי (שס כ"ב י"ח), רק בעיניך תביט, (ותראה לדעת ואז) ושלומת רשעים תראה, בעין ממש (שס ז"א ח'), אס אביט אליך (ויותר מזה גם) ואס אראך (מ"ב ג' י"ד), אף בלי כוונה, ואמר ראה ס' והביטה (איכס ח' כ'), ראס בעין ושים לב לדעת; ובזה תראה אף שקל את דבריו בפלס, שיחם

ממטה למעלה, וסביט אל נחש הנחשת, וממעלה למטה ה ב ט משמים וראש, וכן הכטס אל הלך כמה פעמים, ועל ק כוונתו דחמיד הכ ט ה מענין הסבונות ושים לב אל הדבר כמו שפירשתי כ"ל, רק במקום שבה על הראיה הוא לרעת חז"ל מלמעלה למטה, דשם הכט-נח השמימה, הוא על ראית העין ממש, או כי לא בא ה' תמורה אל רק תמורה ל' בתחלתה, ולא מלאנו הכטס בקישור ל' רק בקישור אל שמורה שימת לב, ו ה ב ט השמימה שדינו כמו לשמים, גזרו שהכטס זו מלמעלה למטה, שמלאנו מן מקור בלמ"ד המביט לארץ ותרגל (תהלים ק"ד ל"ב), כי הוא לקלות הארץ י ב י ט (איוב כ"ח כ"ד), ובענין השקפה אמרו כל השקפה היא לעובד חוץ מזה, וישקיפו על פני סדום (בראשית י"ח ט"ז), וראיתי כי משקיף בא על הרואה בעד החלון או מלמעלה למטה דוקא. והקרוי שנינו מי שמסקיף בעד דבר שהוא רואה יותר ממה שהוא נראה. וכן רד"ק בשרשים כתב המסקיף רואה ואינו נראה, ואמר כי השקיף ממרום קדשו לשמוע חלקת חסיד, שבוט עון אינו ניכר, משמים אל ארץ הכ ב י ט לפתח בני תמותה, שזה מורה שימת לב על הדבר לעשות פעולה לפתח. ועיין במכילתא בשלח דף כ"ד כשנפרע ממלרים וכו':

אם יבואו האויבים, ומזה על לשון תוחלת וחקוס, בצפיתנו צפינו אל גוי לא יושיע (איכה ד' י"ז). שנה, ענין הסגרה. ושור, הוא המביט אל דבר אשר אינו לפניו רק מרחוק עד שאינו רואה רק לל הדבר, וכן המביט על דבר העתיד. שאף, על החפץ יסתאב אל איזה דבר. שקף הוא צמסקיף בעד מחילה, (ועיין שפת אחת). ובמדרש איכה בפסוק הכיטה גראה את חרפתנו, ר' יודן אמר הכטס מקרוב וראיה מרחוק, הכטס מקרוב דכתיב (מלכים א' י"ט ו') ויבט והנה מראשותיו עונה רגלים; ראיה מרחוק, וירא את המקום מרחוק (בראשית כ"ב ד'), ר' פנחס אמר הכט מרחוק שנאמר הכט משמים וראה (תהלים פ' ט"ו), וראיה מקרוב שנאמר וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירט (בראשית ל"ג כ"ו). ובירושלמי (פ"ג הלכה ט' בר"ם) והיה כנשוק אין כתיב כאן, אלא כל הנשוק חפילו נשיכת כלב, ולא דמיא נשיכת כלב וראה, ונשיכת נחש וסביט, ר' יודא גוזריא בשם ר' אחא נשיכת כלב שאינו ממינו וראה, נשיכת נחש שהוא ממינו וסביט, ורבנן אמרי נשיכת כלב שאינו מחלחל וראה, נשיכת נחש שהוא מחלחל וסביט. עוד אמרו בב"ר (פ' מ"ד, ובתנחומא פ' וירא) עמ"ש הכט נא השמימה, איך הכטס אלא מלמעלה למטה כו', והנה באמת מנינו הכטס

(ב) **ראשון, ראשית, תחלה** :
 אחריו, תחלה, מליין פעולה סתתלס
 וע"כ בא בלורת פעל, (דבריו ג' כ"ג)
 אתס תחלות. וראשון, הוא סלחד
 הר אשון שילא לאור :
 אחריו, תחלה אינ סופר שני

(ג) **הגל, פעם, צעד, פשע** :
 וצעד, מליין סהליכס בפעמיו וסדריכס.
 חכל פשע, מליין מדת סשעור של
 ספסיכס, בפשע ביני ובינ סמות (ס"א
 כ' ג'), וסוא בראש סרגליס מקוס
 שיחילו לסתפרד, ועז"א (דס"א י"ט
 ד') ויכרות את מדויכס בחלי עד
 סמפשעה ויכלס, וס עד שסוסיכס,
 ועז"א (ישכיס כ"ז ד') אפשעה כס,
 אקרב רק בפשע :
 רגל מליין אבר סרגל ככלל, רגלי
 עני פעמי דליכ (ישכיס כ"ו ו').
 פעם, מליין רק וזיית סתסונוס מן
 סרגל. על ארבע פעמויות (סמות כ"ס
 י"ב, ול"ג), זזיית יו, ומוכיף פעמי
 ואף דליס סקטן מעני, כי עני מליין
 רק ככס רוח ויוכל לסיות טכיר, (ג"ן).

(ד) **רחבה, רוחה** :
 סכונ בלב (תס"ו). ולס"ז לדשחי
 רחבס נגד לרס, ורוחס נגד
 לוקס :
 רחבה נגד לרס ומלוקס, ורוחה
 רוחב פנימי כרוס סלדס

(ה) **רחם, חנן** :
 ככמרו רחמיו ותליקכו נפכו מרלות
 בלכדן סדכר, וסחונן יושכ ויליל מלד
 ססככר מלל חן בעיניו :
 סהבדל בין רחמים וסחניגה, ססרחס

(ו) **רם, נשא, גבוה** :
 מורס סקו ממטס למעלס, ורם מורס
 רק סעניון. נשא, כזס ססחקה עס
 סורלת ספעל סמורס על כסילת משא :
 רם מליין רק מקוס סמעס, ונשא
 מליין סתעלות ממטס למעלס, גבוה

(ז) **רע, רשע, לין** :
 ואפיקורכות, לא כן רשע סוא מי
 רע סוא רק על מחשבת סמוות
 שסככיס בלכו לסר סיני, ומעסס
 סרשעס

הרשע טוב בעיניו, וע"כ סמך אל רשע שם עלה, בעצת רשעים (הכלים א' א'), לא כן הכסילים וחוטאים אין עושים בעלה רק מתגבורת הילד, לכן לא נמלא עלת חוטאים; וממילא הרשע יועץ גם לאחרים להרשע, אחר שדרכו נכונה לפיו, לא כן הכסילים וחוטאים. הלץ, מרע מהחוטאים,

(ח) רפואה, ארובה, תעלה, חבש, מזור:

רפואה כולל כל המינים, ארובה רק על השבר, תעלה על שקוי העצמות ולחות הפנימי המוכרח לרפואה, חבש על המכה ועל השבר, ובשבר, הדרך לשם רפואה ולחלל במזכין ודברים רבים, ואח"כ חבש, ח"ש ביחזקאל (ל' כ"א) וזה לא חבשה נתת רפאות לשום חתול לחבישה לחזקת, לחבש לרפא לחתלה וגו' לא עשה פרעס, ר"ל

שחיתת חבישה לא טובה בלא רפואה וחיתול וחיזוק. ושם מזור על פזור חבש כממנים, לא זורו (ישעיה א' ו'). ונמלא על החולי מעטס שאריך מזור, ויחודה את מזורו (סוטה ה' י"ג), ויש לפרש מזורו, הרפואה, כי הרפואה הים מנאכז לו, ר"ל מלך מלכים שקראו לעזר, ח"ש (שם) לא ינסה מכס מזור, ר"ל לא יסיר המזור שהוא פרעס:

אות ש"ן

(א) שאלה, בקשה:

בבית ה' וגו' (תהלים כ"ז ד'), ח"ש אסתר (ס' ז') שאלתי ובקשתי, שיצא ממלך אל המבחה ואינוני רואה עבור חלית אחד, ואחר כך אמרתי נפשי בשאלתי, כי באמת מבקש על חבירו בשביל חבירו, חבירו השאלה וסבבס, אבל המבקש על קרובו שא"ל לו לרעות ברעתו, שואל בעבור נפשו, שלא יראש

למשל מי ששואל שיהיה לו חלק זכובים כדי שיקנה בית בנס, השאלה הוא האלק זכובים, והבקשה הוא הבית. אבל השואל שיבב בבית, ועיקר הסוגיה כדי שיבב בבית ה' הוא השאלה והיא הבקשה, לז"ל אחת שאלתי מאת ה' אחס אבקש, שחתי

יִרְאֶה לָעֵד. וּמִבְּקֶשׁ עַל חֲבִירוֹ.
וּסְמֵחַפֵּל לֵאלֹהֵי' לְרִיךְ שֶׁכֵּל מִגְמָחוֹ וּתְפִלּוֹ
יִסֵּי דֶק בְּעֶבֶד יִרְאֶה ה', וְעַ"ל אַחַת

(ב) שָׁבֵת, נָח, רָגַע, נָפֵשׁ, דָּוָם:
ההבדל בין נח ושבת לחזר הנס"ו,
נח, הוא מנוחה אחר הטלעול
בין בדבר שיש בו רוח חיים, בין בדבר
שלאין בו רוח חיים, בין בנזק בין במזל
הנפש, ושבת הוא הטלעול מן העסק,
וחזקו הוראתו על העסק, עיין פתיחה
לגן ועול דף נו' ע"ב, ע"ש דף ק"י ע"ב
קדוש נח, מבאר שמתבטל מן העסק אל
המנוחה זה שבת, המנוחה שלמה
היא מנוחה. ונפש, באר הנס"ו על
הטלעול ושבת הנפש לא על המנוחה
ולא על הטלעול. וההבדל בין נח
ובין רגע לדעתו, מרגוע, על מרגוע
של הנפש לבד, (ירמיהו ו' ט"ז) אי זה
דרך הטוב ולכו בה ומלאו מרגוע
לנפשכם, ובגוים הסס לא תרגיע ולא
יהיה מנוח לקף רגלך (דברים כ"ח
ס"ט), ר"ל לא תרגיע בנפש ולא
יהיה לך מנוח מטלעול, שם הרגיעה
לילית ומלאה לה מנוח (ישעיהו ל"ד י"ד).
היינו סליית שרואים במקום חרב, שם
הרגיעה, היינו שנפשה וטבעה דבק
שם וחפץ לנוח שם, וגם מלאה לה

(ג) שִׁיחָה, דבור :

(ו) שְׁלוֹם, שְׁלֹו, שְׁאָנָן, שְׁקָט:

(דניאל י"א כ"א) וְכֹה בִשְׁלוּהַ, וְשֶׁם
(כ"ד) בִּשְׁלוּהַ וּבְמִשְׁמֵי מִדְּיָנָה יִבְרָא,
ועוד רבים, כולם מורים על שלום
הפנימי מעוב ההלכה ושלום הבית
ודברים טובים ונחומים המשקיעים גם
מאחדים הלצנות, וכן (משלי א' ל"ב)
וּשְׁלוֹת כְּסִילִים תִּאֲבֹדָם, (ירמיה כ"ב
כ"א) דְּבַרְחִי אֲלֵיךְ בִּשְׁלוּתְךָ, כולם על
עוב ההלכה. חֹלֶם שֹׁאנָן, הוא הנח
חפשי מקול שֹׁאֵן מִבְּחוּץ, שלא יוצאו
שום פחד וערדה שטנה מִבְּחוּץ. והסבדל
ביתו לשלום, כי שלום מורה ההלכות
דברים שונים, ושֹׁאנָן מורה הסיפוק,
הנבדל מכל שֹׁאֵן וסיפוק מִבְּחוּץ,
ומתאחד עם וְשֹׁאֵשׁ מִשְׁתָּאֵה, שיושב
גלמוד ומתחשב, ועם שֹׁאֵה שפירושו
גלמוד, או דבר והפוכו עם שֹׁאֵן,
שפירושו המון, כמו סקלו מאבן. חֲיוֹב
(ג' י"ח) יחד חסירים שאננו לא שמעו
קול נוגש. חֹלֶם שֶׁקָּט מִלֵּיִן הִשְׁקָט
רוח הפנימי מסערותיו, שְׁקִיטָה הנפש
מרגשותיו, ויליין או איש פרטי, ושקטתי
ולא אכעס עוד (יחזקאל ע"ז מ"ב), כי
לא ישקוט האיש כי אם כלה הדבר
(רוח ג' י"ט), או הִשְׁקָטָה אֵךְ או
עיר מזנף וכעס המלחמה, והארץ
שקטת ממלחמה (יהושע י"א כ"ג),
ומלאוהו על שְׁקִיטָה הים מזעפו,
כיס נגרש כי השקט לא יוכל (ישעיה
כ"ז כ'), על שְׁקִיטָה הארץ מכופה
וסער, בהשקט ארץ מדרום (חֲיוֹב ל"ז
י"ז). ומלאו עוד ללוה אליו שם בטח,
ויהיה ענינו שְׁקָט הפנימי מכל רגש

לפ"ד עיקר הנחת שם שלום הוא על
שלום המדיני, על שלום שבין
אדם לחבירו, לדבר שחולט לו, ועל
שלום הפנימי בא רק בדרך שאלה,
אבל עיקר הנחת שם שלו, על השלום
הפנימי. (תהלים קכ"ז ז') שֹׁאֵלֹו שְׁלוֹם
יְרוּשָׁלַיִם יִשְׁלֹוּ אוֹהֲבֶיהָ, יהי שלום בחילך
שלוחה בארמנותיך; אמר שֹׁאֵלֹו שְׁלוֹם
המדיני של ירושלים, וזה יהיה שלום
הפנימי של אוֹהֲבֶיהָ חֶזֶק וקיום, יהיה
שלום בחילך, הם החיל והכח, או
לשון חיל וחומה שחוגר את העיר,
ובארמנותיך שהם הבתים יהיה שלום
שהוא השלום הפנימי. ירמיה (י"ב א')
מִדּוּעַ דֶּרֶךְ רַשָּׁעִים לֵאלֹהִים, (הוא הדרך
החילון שעושין מִבְּחוּץ, גם) שֹׁאֵלֹו כֹל
בּוֹגְדֵי בָגַד, הוא השלום הפנימי בביתם
ובריאות גופם. חֲכִים (א' ה') היו לריה
לְרֹאשׁ (מושלים על המדינה, גם) חֲכִים
שֹׁאֵלֹו (ויש שלום בארמנותם), כי יקרה
לפגמים באריות חֲכִים שהמשרה והמלוכה
ישיבת השלום הפנימי, (תהלים ל' ז')
וְאֵלֵי אֱמֶרְתִּי בִשְׁלֹוֵי בֵל חֲמוּט, מבוחר
שם מדבר מן בריאות הגוף, שועתי
אֵלֵיךְ וְהִדְפֹאֲתִי מִכִּי בִלְעִי בְדַמִּי בְּדַרְחִי אֵל
שָׁחַת. במאמר חֲיוֹב (ט"ז י"ב) שֹׁאֵלֹו חֲיוֹתִי
ויפרפרני, מדבר מבריאות הגוף, (שם
כ' כ') כי לא ידע שלו בִּבְטָנוֹ, (יחזקאל
כ"ג מ"ב) וקול המון שֹׁאֵלֹו בָהּ, (תהלים
ט"ג י"ב) וּשְׁלֹוֵי עוֹלָם הִסְנוּ חֵיל, (משלי
י"ז א') עוֹב פֶּתַח חֲרָבָה יִשְׁלֹוהָ בָהּ,

זסער, וגם בעתון לעתיד, שאם יבוא עליו חויב יש לו כח ועזמה לגרשכו. שלו ושקט, (חויב ג' כ"ח) לא שלותי, הוא השלום הפנימי הנמור, ואף לא שקטתי מכמיותי, ואף לא נחתי, מבואר כי נח מורס נחות הנוף אחרי הטעול, ודרך האיש אשר נפל ביד חויבים עובדים בו בדרך וילא חפשי, תחלה יניח גופו מטעולו ותנועתו, אח"כ יתקייט גם רוחו הפנימי, אח"כ משלוו, שהיא השלום הפנימי מתמדת, אשר לא תערך כלל בערך הטעול או הרגש והסער הקודם. ע"כ אמר לא לבד שלא שלותי וגו', (דס"א ד' מ') והארץ רחבת ידי ושקטת ושלוה, ר"ל רחבת ידיים בכמות, ושקטת שאין שם רגש פנימי מאכזי מרד, או רגשי-האיקלים, וגם שלום, שמהאחדת בפנימותם אל הטוב והשלל; יחזקאל (ע"ו י"ט) גאון שבעת לחם ושלות השקט הים לה, כי לסדוס לא הים שלום עם חויביו מסביב רק שלום בפנימותם, ויען שלפעמים אף שיש במדינה שבעת לחם אין שם שלום פנימי, על ידי שבעת אכזים (היות מקנאים ולוררים איש את אחיו, ורוחם מתרגשת לנבקש גדולות וממשלה, לז"א שהים להם שלום ע"י הסקקע של רוחם הפנימי. שלו ובטח, אל גוי שלו יושב לבטח (ירמיה מ"ט ל"א), שלו כשללם פנימי, ואין מתיראים מאויב כי בוטחים הם בנבורם, ישליו אהלים נשודדים ובטוחות להגניז אל (חויב י"ב

משל על מדינה שיכיה שם שלום, מנוחה הוא קטן ממעב, מנוחה מקום שיושבים לנוח, יסיה שאנין, שלא יבא לאיז ודגש מבחון המשכיות המנוחה, ובמשכיותם וביתם יהיו בטוחים במצוריהם וגבורתם. שקט וסנוחה, בארתי לשל (איוב ג') לא שלותי ולא שקטתי, (ישעיה כ"ד ז') נחה שקטת כל הארץ מבואר, איוב (ג') י"ב כי עתה שכנתי ואשקוט ישנתי אז ינוח לי, ר"ל בעת השניה היה לי מנוחה מן הטלטול ועתה הייתי שוכב ג"כ שקט מסער פנימי. שלום ושקט, (דס"א כ"ב ט') ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו, מובן שלום במדינה ובחן עס העמים, ושקט ברוחם הפנימי:

יהודה, ובנות הם שבט אפרים שסחזיקו המלכה אחרי כן, ודומה כבת, ואמס היא ליון, להכניס אמר קומנה שמענה קולי, להם עיקר הדבר, או הם יצאו יותר, או הם לריבים להבין יותר, יען שטרם רחוקה מהם יותר מאל שבת אפרים, ולבנות בוטחות, אפרים סבוטחים בסר שומרון אמר האזהר כ"ל; ומתחיל מאפרים כי ימים על שנה הרגנה בוטחות, ואמר אח"ז חדרו שאננות רגזה בוטחות, הסאכנות יחדו מרחוק, וסבוטחות ירגזו בעלמס; ולריך להבדיל בין חרדה, לרוגז. (ישעיה ל"ב י"ח) וישב עמי בנוס שלום ובמנוחות שאננות ובמשכיות בבטחים, היום הוא במרעם לאן, והוא

(ה) שָׁלַח, שָׁלַח :

ואחריו ב', מורה אם נסמך אל היר, שליחות יד בחבירו, או בממן של חבירו, לרצונו או לעשוק הממן, כמו אם לא שלח ידו במלאכת רעבו (שמות כ"ב ז' וי'), מי שלח ידו במשיח ה' ונקס (ש"א כ"ז ט'), אשר שלח ידו ביוסודים (אסתר ח' ז'), בחלמים שלח ידו (איוב כ"ח ט'), ר"ל להפכו, ואם אחריו ב' בלא יד, מורה ששלח הדבר שיחפשו בכל העלם הנשלח אליו, שלח אש בעלמותו (איוב א' י"ג), דבר שלח ה' בעקב (ישעיה ט' ז'), השולח בים זירים (שם י"ח ב'), ואם אחריו מלת על, הוא שרש להטות, או לרצונו אותו, ועוד לא יבש, ידו אשר שלח עליו (מ"א י"ג

שלח בקל ואחריו את מורה על מי שנשלח, וישלח יחזק את יטקב (בראשית כ"ח ה'), שלח בקל ואחריו למ"ד, מורה על מי שנשלח הדבר אליו, ולאביו שלח כזאת (שם מ"ס כ"ו), יש הבדל אם אחריו שני למדין, יחזקי שאליו, מורה שליחות פשוט, ושיהיה לתועלת המשלח, כמו כי שלח אלי לגשי ולבני (מ"א כ' ז'), וכן סרסס, ואם אחריו רק למ"ד אחד, מורה שכוף לתועלת מי שנשלח אליו, שלח לך מנחמים (ש"ב י' ג'), דבר שלח להם לשובט (סבלים ע"ח כ"ס), ושלח בקל

שלח את העם (מ"א ח' ט"ו), חפשי
 שילכו לאהליהם, דליותיו שלחה לו
 (יחזקאל י"ז ז') ע"ש, שלחתי בבלם
 (ישעיה מ"ג י"ד) ע"ש, שלחו למלך
 דרמשק (דס"ב כ"ד כ"ג) ע"ש, ושלח
 לכם את אחיכם (בראשית מ"ג י"ד),
 לשלח לי למטרס (ש"א כ' כ'). שלח
 ואחריו ב' או ל', ידיה שלחה בכיסור
 (משלי ל"א י"ט), שלחה לאביון (שם),
 למורס, ולרעס כמו ושלחתי כס דבר
 (יחזקאל כ"ח כ"ג), שלחתי אל ירושלים
 (שם י"ד כ'), ואשלח עליכם רעב (שם
 ס' י"ז), כי סרעב סוף ע"י סבות ורק
 עליכם, מס שאין כן דבר וחס רעס.
 או לשון הספספות, כמו המשלח
 מעינים בנחלים (סלים ק"ד י').
 ובלא יחס המשלחים (דס"ב ל"ב ל"א),
 ותשלחי ליריך (ישעיה כ"ז ט'). ונמלא
 עוד הפעל על ס ליחות; ומשולח
 מורס על סעזבס. ונמלא עוד בספעיל
 רק על סרעס, ואחריו ב', והשלחתי
 כס רעב (יחזקאל י"ד י"ג) ודוק. (ועין
 שפטים כ"ו, וש"א י"א, ול"א ט'):

י"ג ד'), סעל אדוניך ואלך שלחני
 אדוני (מלכים ב' י"ח כ"ז), סאל אדוניך
 (ישעיה ל"ו י"ב), סני שולח לדגיס
 (ירמיה ט"ז ט"ז), שולח לכס את אליס
 (מלכני ג' כ"ג), שלח אלכב (ישעיה
 נ"ח ט'), סמבאריס כמו שפח מעל
 פניך (ירמיה ט"ו א'), סוא פלחי, כי
 לא בא כן בקל. שלח לך (במדבר י"ג
 ג'), דרשו למורסך מורב בסל, שלח
 על כל סגולס (ירמיה כ"ט ל"א), שלחי
 נא את זאת מעלי (סמואל ב' י"ג י"ז),
 אשלח לרבים לידס (ירמיה ט"ז ט"ז),
 ואשלחה לללידע (עזרא ח' ט"ז),
 ואשלחה עליסס (נחמיה ו' ג'), אל
 תשלח ירך אל ססער (בראשית כ"ח
 י"ב), ר"ל אפילו בסמוך לו, וכ"ס סאל
 ססס. ישלח לעבדיו (דס"ב ב' י"ד),
 וישלח לסס מושיע ורב (ישעיה י"ח
 כ'), וישלח ס' כעס את סססס
 ססרפס (במדבר כ"א ד'), וישלח לחזאל
 מלך ארס (מ"ב י"ב י"ט), נשלחה אל
 אחיו (ד"ה ח' י"ג ב'), ידס ליתד
 תשלחה (שופטים ס' כ"ו). שפח צבנין
 ססכד סוא שישלח סגולו חפשי לעד,

ו) שְׁחָקִים, שְׁחָקִים:

בעזרך סוא ס' סרוכב שמים
 ומסגי סססס סטבטיס, אכן ובגאוחו,
 עת רולס לסססס ולסרלס כחו (כמו
 סבארתי בבאור שס גאוס סבא אלל
 ס', סמורס על סססס למעלס מן
 סטבט), רוכב שחקיס, ומבטל
 סססס סססס וסססרס. באחיב (ל"ס
 ס'

שחקים גבוים יותר משמים, וסונוסו
 על סגלל סיומי סמקיף את
 סלס, או על סמיס סמיס, או על
 מניע את סססרס, רוכב שמים בעזרך
 ובגאוחו שחקיס (דברים ל"ג כ"ו), ר"ל

ארץ. ר"ל תחלה היה החסוד מכסה כדור הארץ כדרך הטבע, ועשה ה' את השמים כביד החסוד, שהוא כמו שעושה חוג שהוא העיגול כביד המרכז, וז"ש בחקו חוג על פני הכוס, שעשה חוג שהוא השמים, שהם חוג ועגול כביד החסוד שהיה אז טול הכוס ומים בימים, אח"כ באמו שחקים ממעל, הוא מה שעשה פעולה על השחקים למעלה מן הטבע, בעוז עינות חסוד, ר"ל שכש משניות חסוד לבל יתפשטו על כל הארץ, רק בשומו לים חקו. הקלוב ומים לא יעברו פיו, שפתו וגדותיו, וי"כ בחקו מוסדי ארץ, אמר יקוו המים ותראה היבשה. (תהלים ס"ח ל"ה) על ישראל גאותו ועוזו בשחקים, אמר ממלכות הארץ שירו לה' לרוכב בשמי שמי קדם, הוא הסהגה הטבעית, שהוא ע"י כן יתן בקולו קול עוז, אבל תנו עוז לאלהים, זה יתברך בזה שעל ישראל הראה גאותו למעלה מהטבע ועוזו אשר בשחקים, כי מורא אלהים ממקדשך, על ידי מקדשך מורא הוא, ע"י מה שאל ישראל מותן עוז ותעוזמות לעם. ירמיה (נ"א ע') כי נגע עד שמים משפטם ונשא עד שחקים, משפטם היה בהסכס השמים, וגם נשא עד שחקים, איכותו היה למעלה מן הטבע, ועז"א ונשא יותר. בישעים (מ"ח ח') סרעופו שמים ממעל ושחקים יולו לך, השמים ירעיפו בדרך טבע, וגם שחקים יולו לך למעלה מן הטבע:

שמירת

ה' הכני שמים וראה ושור שחקים גברו ממך, אם חטאת מה תפעל בו, ורבו ששעך מה תעשה לו. ר"ל הכני שמים שם חוכל לראות, ומפל לשון הכניס וראה, ושור שחקים, אין נופל רק לשון שור שהוא על ראות דבר ממרחק גדול, הנה גברו ממך ולא חוכל לראותם כלל, אח"כ אם חטאת מה תפעל בו, (שם ל"ח ל"ז) מי יספר שחקים בחכמה ונבלי שמים מי ישיב, בלאת עפר למוחק ורגבים יודבקו. חושב כסדר תחלה השחקים, שהם ממימי המערכת או הגלגלים העליונים ואחר כך נבלי שמים, אחר כך בלאת עפר למוחק. בתהלים (ל"ו ו') ה' בהשמים חסדך אמונתך עד שחקים, חסדך הוא בשמים בהסגה הטבעית שאהה מנסיג גם להכלתי ראויים, אבל אמונתך (לקיים בטענתך) תתפשט עד שחקים, גם להסגה הכלתי טבעית המיוחסת לשחקים, (שם כ"ז י"א) כי גדול מעל שמים חסדך ועד שחקים אמתך, וכן שם (ק"ח כ'), מובן בסג"ל, (שם ע"ח כ"ג) ויולו שחקים ממעל ודלתי שמים פחה, וימטר עליהם מן האכול, ממליץ כי המן בא משחקים למעלה מן הטבע, ועבר למטה דרך דלתי שמים, הגם שדלחות השמים, שהם הסהגה הטבעית, היו סגורים מלפניו, פחה אותם ויעבור, למעלה מן הטבע. משלי (ח' כ"ז) בהכינו שמים שם אני בחקו חוג על פני הכוס, באמו שחקים ממעל, בעוז עינות חסוד, בשומו לים חקו ומים לא יעברו פיו בחקו מוסדי

יֵאִיר אֹת שִׁי"ן אֹר נג 105

(ח) שְׁמִירָה, זְכִירָה:

וספך שְׁמִירָה עֲזִיכָה, וע"י שְׁמִירָה
בא למעשה, הַזְכֵּר הַשְׂכֵּחַ עֲדִין יוֹכֵל
לעבור, רק אִם שׁוֹמֵר בְּלִבּוֹ, וְכֵסֶה כֹל
מַחֲבֹתָיו, (י"ל):

ביאורם הַזְכֵּר חֵינוּ שׁוֹמֵר עֲדִין עַד
שִׁכְחָנוּ דְּבָרֵי הַחֲכָמָה עַל לִבּוֹ
לִהְיוֹת כְּעֵבְרִי לֵנוּ, וְסִפְךָ זְכִירָה שְׂכָחָה,

(ח) שְׁעָן, סְמָךְ, תְּסָמֵךְ, סָעַד:

מדעתו רק מדעת הַסּוֹעֵד. וְסָמֵךְ,
עִיקָר עֲמִינוּ מִיִּכְסֵה כֹל שְׂהוּא, בְּלֹא
לִסְמָךְ וְלִסְתַּחֲזֵק עֲלָיו רַק לִהְיוֹת סְמוּךְ
לוֹ וְלֵאמֹר, וְזֹאת בֵּא וְקָשֶׁר עִם עַל, אֲבָל
כְּשֶׁבֶא בְּנִפְעַל וְקָשֶׁר עִם עַל מוֹרֵה
שְׁסָמֵךְ עַל דְּבַר אַחֵר וְלֹא נִשְׁעָן כָּל כַּח,
וְרַק מִיִּכְסֵה לְבַד, וְעוֹלָא (יִשְׁעִים ל"ו)
מִלְרִישׁ מִשְׁעֵנָה הַקֵּנֶה הַרְלוֹן אֲשֶׁר יִסְמָךְ
אִישׁ עֲלָיו וְכֵן בְּכַף וְקָבֵה, וְכֵן בְּשִׁמְשׁוֹן
לְנִעְרֹ אֲמֵר (שׁוֹפְטִים י"ג כ"ו) וְאִשְׁעָן,
וְאִח"כ וְיִסְמָךְ, וְדוּק:

שְׁעָן לֹא נִמְלֵא רַק בְּנִפְעַל, וְרַק בְּאִדָּה
הַנִּשְׁעָן עַל מִשְׁעָנָה לְפִי רְאוּנוּ,
וְזֹאת (מִיכָה ג' י"א) וְעַל ה' יִשְׁעָנוּ,
יִלְיִן לֹא שֶׁ' יִסְעוּד וְזֹאת בְּלִי רְאוּנוּ,
רַק הַשְׁעִינָה חֲסִידָה אִם רְאוּנוּ, כְּמוֹ
בְּרָאוֹן כְּשֶׁנִּשְׁעָן לְשִׁטּוֹן אִזְּ לַחְדוֹל. וְסָעַד,
לֹא נִמְלֵא רַק בְּקַל, לֹא בְּנִפְעַל, וְעִקְרוֹ
עַל סָעַד דְּבַר שְׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים לְבַד
יִפּוֹל, וְזֹאת נִשְׁאֵל עַל סָעַד הַאֲדָמָה בְּלֹא

(ט) שְׁקָם, בְּטָח:

הַשְׁקָם מִן הַזֶּמֶץ סְפִימִי, וְהַבְטָחוֹן חוֹזֵק
סֹלֵב עַל הַעֲתִיד. הַהַשְׁקָם עֵינִן שׁוֹלְלִי,
וְהַבְטָחוֹן עֵינִן חַיִּים:

שְׁנִיחָם יִלְיִנוּ מִנּוּחָה כֹּפֶשׁ וְסִרּוֹחַ,

(י) שְׁרִיד, פְּלִיט:

לֹא וְלֹא כֹד בְּעָמוֹ וְאִין שְׁרִיד בְּמִגְדֵּי
(אִיבִיב י"ח י"ט), ר"ל גַּם שְׂכָנוֹ יֵשׁ לוֹ, לֹא
יֵין לוֹ (בְּעִלְמוֹ), וְגַם לְעָמוֹ לֹא יִשְׂרָאֵל כֹּד,
וְגַם בְּמִקְוִמוֹת אֲשֶׁר גֵּר שֶׁם דֶּרֶךְ עֲרָאִי, לֹא
יִשְׂאֵר שְׁרִיד, כִּי כֹלֵם יִלְקֹךְ עָמוֹ. בְּאִיבִיב
(כ"ז י"ד ע"ו) אִם יִרְבּוּ בְּנוֹי לְמוֹ חֲרִב
וְלֹאֲלֵאזִי לֹא יִשְׁבְּנוּ לֵחֵם, שְׁרִידֵיו בְּמוֹת
יִקְבְּרוּ וְלֹאֲמִנּוּחָיו לֹא תִכְבִּישׁ. אֲמֵר אִם
יִרְבּוּ בְּמַעֲלֵה וְשִׁרְדָם יִלְחָמוּ אֲחֵם בְּאֲשֶׁר
יִכּוּ רִבִּים אִיבִיבִים ע"י מַעֲשֵׂה אִיבִיבִים
וְיִסְלֵו

הַחֲבֵדֵל בֵּין שְׁרִיד וּפְלִיט, שְׁרִיד הוּא
הַנִּשְׂאֵר מִעֲלָמוֹ מִן הַנּוֹפְלִים
בְּחֶרֶב וְסוֹלֵל גַּם עַם הַנִּשְׂאֵר, עַם שְׁרִידֵי
חֶרֶב (וְרִמִּים ל"א ב'), וְהַשְׁרִידִים שְׁרִידוֹ
מֵהֶם (יִשְׁעִי ו' כ'), ר"ל מוֹתֵר הַעַם בְּלֹא
יִלְאֹ לְמַלְחָמָה בְּאִזְּ אֵל עֲרִי סִמְבֵּר, אִזְּ
יִרְדֵּי שְׁרִיד לְאִדְרִים עַם (שׁוֹפְטִים ס'
י"ג), וְשֶׁם מוֹסֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, לֹא יֵין

שכוא בשחד תמיד כי גם במלאות ספקן ילך לו. אבל פליט, הוא הסולך לפליטה, ובזרח מן הכרוב למקום אחר, שריד ופליט (יהושע ח' כ"ב, ירמיה מ"ב י"ז), פליט ושריד (ירמיה מ"ד י"ז, איכה ב' כ"ב), אל תעמוד על הפרק לסכרית את פליטיו, ואל תסגר שרידיו ביום לרע (עובדיה א' י"ד), ר"ל אל תכריח אתם בעלמך הפלטים מני חרב או ששרידים שיסיו חחת ידך אל תסגרים ליד שונאים:

ויפלו בחרב, אלאיו הקטנים לא ישבעו לחם וימותו ברעב שרידיו, היינו הנשארים ממנפחתו ובני ציון, צמות יקברו, היינו כי לא יתנו להם תכריכים לקבורה ולא יקחו אתם לקבר רק את המות, וסב' הוא יחס שטם, עם המות יקברו, ובכל זאת הלמותיו לא תכנינו על מיתה ולדיהן, כי ייטב להם מותם מהיחס. אין שריד לאכלו (איוב כ' כ"א), שאינו מותיר ממנו, יטן שכוה מתירא פן לא ישאר בידו, על כן לא תזיל טובו, אין הלחתו הלחם אחר

אות תי"ו

(דברים י"א י"ז), ובתבואה עשיר, וכדומה, ועשת את התבואה (ויקרא כ"ט כ"א), בוא התבואה, יבול הולכה אל תכלית, ובוא הוא כבר בא:

(א) תבואה, יבול:

תבואה מליין סתבואה הנגמרת, ויבול, עם גדולתה, ואמר בו סמיד לשון נתינים, לא תתן את יבולה

(ב) תוחלת, תקנה:

בס, ה' דלא מעיין, א"ר חמא ב"ח אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קום אל ה' חזק ויאמן וכו', כי תוחלת היא שמאסה ששעשה בקשתו, ותקוה הוא של סכלי מאסה, חס כדברי הסופות שם ד"ה כל, וי"ל דתרי עיון תפלה יש, עיון תפלה דכחא המאסה שתבוא בקשתו וכו', ע"ש:

להבדיל בין תוחלת ותקוה, מובן ממ"ש בצרכים (דף ל"ב ב') כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקה וכו', איני והאמר רחב"א אר"י כל סמאריך בתפלתו ומעיין בם סוף בא לידו כאב שנאמר תוחלת ממושכס מחלם לב, ל"ק ה' דמאריך ומעיין

(ג) תורת אמת, תורת חסד:

(מורס אמת), ותורת חסד על לבוס,
(דבור המיוחס ללשון מורס דבר עמוק
תמיד), וחס כולות המורס והמלות
ודרכיו הנעלמים. וכן בעבודס, אמת
בארס הדין, חסד לפנים משורת הדין,
וכן מעלות הגדולות שיתן ס' ליראיו
נקרא חסד:

תורת אמת היא הכחז כמורס שזכזכז
ושנעל פס, תורת חסד המוסף,
הדברים הנכבדים ונפלאים שזמורס,
ולזס לריך בינס יתרס, ואין הקסל כולס
יכולס לעמוד כסס ולקיימס רק המרידים,
ועז"א (משלי ל"א כ"ו) פיס פתחס בכחמס

(ד) תושיה, מוזה:

מוזה הוא ההכחזות בדברים עמוקים,
ותושיה שמירת דרכי החכמס, (רנס"ו):

תושיה עכודס, ומוזה מורס,

(ה) תפיש, אחז, תחזיק:

רק תחלת הספישס, אחז כב' מליין
גס סאחיוס המתמדת, אחז בקרנות
המזבח (מ"א א' כ"א), לא יכול לומר
ספס, כי המזבח לא יכרס ממנו, אבל
תופש כמור (בראשית ד' כ"א), תופשי
משוט (יחזקאל כ"ז כ"ט), הוא כמו
את כמור, את משוט, ותתפשוהו כנגדו
כי רלס לברוס, לא אחזס כו, ועז"א
(ישעיס ג' ו') כי יתפוש אלס בלחיו,
שלא ישמס:

החזיק מורס שאלחוז כחזק, והסכל
בין אחז ותפיש, שספס מורס
סלחז דבר הרולס לישמט ממנו
ולברוס, מה בליין כן אחז המורס רק
אחיוס בדבר מס; אחז נמלא על
עלמייס הגיונייס לא כן ספס, חיל אחז
(שמות ע"ו י"ד), ליריס אהיוני (ישעיס
כ"א ג'), וכן חזק, שמס החזיקתני
(ירמייס ח' כ"א). תפיש ולחריו ב' מליין

(ו) תר, כרגל: מרגל מבקש סרע, ותר מבקש כמנו, רשד"ל:

